

ENERGIEPREMIE C4 – WARMTEPOMP (WP) - VERWARMING

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 27 september 2018 houdende goedkeuring van het uitvoeringsprogramma betreffende de toekenning van financiële steun op het vlak van energie

A- BEDOELDE WERKEN EN GEBOUWEN

Deze premie is toegankelijk voor :	
Residentieel (= eengezinswoning, appartement of appartementsgebouw)	JA
Tertiair en industrieel (= andere)	JA
Deze premie is toegankelijk voor een :	
Renovatie (gebouw $\geq$ 10 jaar)	JA
Nieuwbouw	JA

Werken die in aanmerking komen voor de toekenning van de premie C4 :

Installatie van een warmtepomp, uitsluitend bestemd voor de productie van verwarming of de productie van verwarming gecombineerd met sanitair warm water.

B- BEDRAG VAN DE PREMIE

VOOR WOONGEBOUWEN

Bedrag	Maximum
A : 4250 € / wooneenheid	50 % van de in aanmerking komende kosten van de factuur
B : 4500 € / wooneenheid	
C : 4750 € / wooneenheid	

Voor woongebouwen die gelegen zijn in een **R.V.O.H.R.-zone** (Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van de Huisvesting en de Renovatie) of in het **SVG** (Stadsvernieuwingsgebied) wordt het premiebedrag automatisch verhoogd met 10 %.

De werken of investeringen die in aanmerking komen om het maximumbedrag van de premie te bepalen zijn :

- De levering, de werkuren en de installatie van **uitsluitend** de warmtepomp met, in voorkomend geval, daarin begrepen:
  - het demonteren en wegvoeren van de oude installatie ;
  - de boringen en uitgravingen ;
  - de leidingen die nodig zijn voor het capteren van de warmte in de bodem of in het water ;
  - elke aanpassing van het hydraulische netwerk zowel op het vlak van de distributie (leidingen) als wat de emissie aangaat (radiatoren, convectoren, enz.) of voor de putten zodat de goede werking van de warmtepomp gewaarborgd is.
  - de levering en de werkuren betreffende het aanbrengen van de afstellingscomponenten: thermostatische kranen, driewegkranen, optimizers, omgevingsthermostaten, enz.
  - de levering en plaatsing van de elektrische doorstroommeter en warmtemeter.

De werken of investeringen die niet in aanmerking komen om het maximumbedrag van de premie te bepalen zijn:

- het demonteren en wegvoeren van de stookolietanks ;
- die aan het distributie-, emissie- en putnetwerk en het toebehoren van het systeem (kranen, meetapparatuur, enz.) en die het niet mogelijk maken de goede werking van de warmtepomp te bevorderen ;
- die voor de bouw of de inrichting van de lokalen waar de installatie kan in worden ondergebracht ;
- die voor de afwerking en decoratie.

De verschillende posten moeten op de saldofactuur worden uitgesplitst. In het geval van een globale factuur voegt de aanvrager het gedetailleerde bestek toe zodat de verschillende kostenposten kunnen worden gescheiden.

VOOR DIENSTENGEBOUWEN
Bedrag

25 % van de in aanmerking komende kosten van de factuur

De werken of investeringen **die in aanmerking komen** om het maximumbedrag van de premie te bepalen zijn :

- De levering, de werkuren en de installatie van **uitsluitend** de warmtepomp met, in voorkomend geval, daarin begrepen:
  - het demonteren en wegvoeren van de oude installatie ;
  - de boringen en uitgravingen ;
  - de leidingen die nodig zijn voor het capteren van de warmte in de boem of in het water ;
  - de levering en plaatsing van de elektrische doorstroommeter en warmtemeter.

De werken of investeringen **die niet in aanmerking komen** om het maximumbedrag van de premie te bepalen zijn:

- die voor de bouw of de inrichting van lokalen om de installatie in onder te brengen ;
  - die voor de installatie van het distributiecircuit, de verwarmingsapparaten (radiatoren, convectoren, enz.) of de boorpunten
  - de accessoires van het systeem zoals de collectoren, de kranen, de meetinstrumenten, enz.
  - de afwerking en de decoratie.

De verschillende posten moeten op de eindfactuur worden uitgesplitst. In het geval van een globale factuur voegt de aanvrager het gedetailleerde bestek toe zodat de verschillende kostenposten kunnen worden gescheiden.

C- NA TE LEVEN TECHNISCHE VOORWAARDEN

1. Voor de installaties van minder dan 50kWh moeten de werken door een door RESCERT erkend installateur worden uitgevoerd voor de warmtepompen, en eventueel de ondiepe geothermische systemen. De lijst van de gecertificeerde installateurs is beschikbaar op de website van RESCERT: www.rescert.be/nl/lists.

2. Voor de residentiële sector komen enkel de niet-reversibele warmtepompen van het type pekel/water, water/water, lucht/water (die werken met een warmwatercircuit in het verwarmde gebouw) in aanmerking voor de premie.

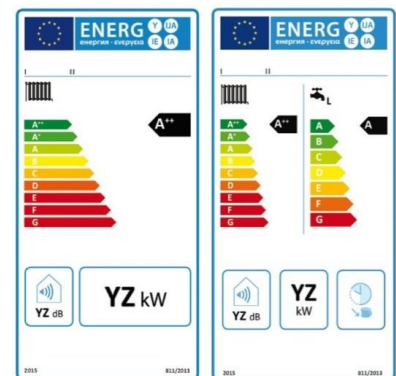
Voor de tertiaire sector komen de reversibele warmtepompen in aanmerking.

3. Voor de warmtepompen met een nominaal vermogen van minder 70 kW :

De warmtepomp moet minstens tot **energieklasse A+** behoren, overeenkomstig de gedelegeerde verordening (EU) nr. 811/2013 van de Commissie. Voor meer informatie kan u uw installateur raadplegen.

Voor de warmtepompen met een nominaal vermogen van meer dan 70 kW : de prestatiecoëfficiënt (COP) van de installatie (volgens EN14511) moet gelijk zijn aan of hoger is dan de eisen van de meest recente versie van het Europese ecolabel.

Indien de warmtepomp niet Eurovent- of DACH-gecertificeerd is en geen ander door Leefmilieu Brussel erkend label draagt, moeten de prestaties van de warmtepomp worden aangetoond door een testrapport, afgeleverd door een onafhankelijk testinstituut dat beantwoordt aan de norm ISO EN 17025 en dat erkend is om testen volgens de norm EN 14511 uit te voeren. Het testrapport moet door de fabrikant van de installatie ter beschikking worden gesteld.

Rendement in verwarmingsmodus (COP), volgens de norm EN 14511

Het rendement van de warmtepomp moet hoger zijn dan de volgende minimumvereisten van de prestatiecoëfficiënt (COP) en de primaire-energieverhouding (PER).

(Bron: Publicatieblad van de Europese Unie – BESLUIT VAN DE COMMISSIE van 9 november 2007)

Type warmtepomp Warmtebron/ warmteput	Buitenunit [°C]	Binnenunit [°C]	Min. COP	Min. COP	Min. PER
			Elektrische warmtepomp	Gaswarmtepomp	
Lucht/water	Inlaat droge bol: 2 Inlaat natte bol: 1	Inlaattemperatuur: 30 Uitlaattemperatuur: 35	3,10	1,36	1,24
		Inlaattemperatuur: 40 Uitlaattemperatuur: 45	2,60	1,14	1,04
Pekel/water	Inlaattemperatuur: 0 Uitlaattemperatuur: – 3	Inlaattemperatuur: 30 Uitlaattemperatuur: 35	4,30	1,89	1,72
		Inlaattemperatuur: 40 Uitlaattemperatuur: 45	3,50	1,54	1,40
Water/water	Inlaattemperatuur: 10 Uitlaattemperatuur: 7	Inlaattemperatuur: 30 Uitlaattemperatuur: 35	5,10	2,24	2,04
		Inlaattemperatuur: 40 Uitlaattemperatuur: 45	4,20	1,85	1,68

4. De warmtepomp Lucht/Water moet beschikken over een externe luchtafvoer of afvoer buiten het beschermde volume of luchtafvoer via de ventilatie.
5. De warmtepomp moet **gedimensioneerd zijn op de behoeften inzake verwarming van het gebouw**.
Om dat te bewijzen, moet de aanvrager bij zijn aanvraag een vakkundig uitgevoerde dimensioneringsstudie voor de beoogde installatie voegen, die op zijn minst de volgende elementen bevat:
  - a. de energiebehoeften waarin met de investering moet worden voorzien en eventueel het effectief verbruik voor de investering;
  - b. de raming van de mogelijkheden van de hernieuwbare energiebron (geothermie, ...);
  - c. de werkhypothesen;
  - d. de technische dimensioneringsberekeningen van de investering en de gebruikte referentiewaarden;
  - e. de technische kenmerken van de installatie;
  - f. een raming van de energiebesparing;
  - g. de berekening van het investeringsbedrag;
  - h. de verantwoording van de technische keuzes;
  - i. de toekomstige verbetering van de schil;
  - j. de normen en codes van gehanteerde goede praktijken;
  - k. voor een combiwarmtepomp: schema van de installatie met de technische gegevens van alle componenten en de eventuele aansluitingen op de bestaande netwerken.
6. In voorkomend geval, de installatie moet uitgerust zijn met **elektrische doorstroommeters** die toelaten het verbruik te meten t.g.v. het gebruik van de warmtepomp en de hulpapparatuur (d.w.z. de circulatiepompen, pompelaars). Ze moet de EPB-reglementering naleven zoals beschreven in bijlage VIII m.b.t. de eisen betreffende de technische installaties¹.
7. In voorkomend geval, de installatie moet uitgerust zijn met een warmtemeter die, in combinatie met de elektrische doorstroommeters, toelaat het echte seizoensgebonden rendement van de installatie te meten.
8. Zijn **uitgesloten** van de premie:
  - a. warmtepompen die dienen **om het water van een niet-gemeenschappelijk of privézwembad te verwarmen**;
  - b. **omkeerbare warmtepompen, enkel in de residentiële sector**, die airconditioning in het gebouw mogelijk maken.
Om de onomkeerbaarheid van de warmtepomp te bewijzen, voegt de aanvrager bij zijn aanvraag:
    - een Belgisch of Europees certificaat dat de onomkeerbaarheid van de WP bevestigt (vgl. Certita-certificering, zie www.certita.org/en/certita-mark/nf-heat-pumps) OF een technische nota, opgesteld door een erkende onafhankelijke instelling;
    - **EN** een verklaring op erewoord van de installateur die de onomkeerbaarheid van de installatie bevestigt, vergezeld van een toelichting van de technische redenen waarom de installatie zoals die werd geplaatst, niet kan worden gebruikt voor koudeproductie.

¹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 december 2007 tot vaststelling van de eisen op het vlak van de energieprestatie en het binnenklimaat van gebouwen, Belgisch Staatsblad van 5 februari 2008.

D- LIJST VAN DE ONS TE BERZORGEN DOCUMENTEN

- Aanvraagformulier voor Energiepremie(s)
- Attest van de aannemer
- Kopie van alle GEDETAILLEERDE FACTUREN² voor de uitgevoerde prestaties op naam van de aanvrager.

Met minimale vermelding van :

- het adres van het betroffen gebouw ;
- merk, model en serienummer van de warmtepomp ;
- de gedetailleerde kosten per post ;
- het ondernemingsnummer van de aannemer die de werken heeft uitgevoerd.

Voor de belofteaanvragen: In plaats van de gedetailleerde facturen, een kopie van het bestek of de gedetailleerde prijsopgave, vergezeld van een beschrijvende nota van de uit te voeren werken en de te plaatsen materialen.

- Kopie van de **BETALINGSBEWIJZEN**:
  - Voor werken voor een bedrag < 3.000 €: een kopie van de/het bankuittreksel(s) of een factuur met de vermelding 'voldaan', de datum en de handtekening van de schuldeiser;
  - Voor werken voor een bedrag ≥ 3.000 €: enkel een kopie van het (de) bankuittreksel(s).
- Een vakkundig uitgevoerde **DIMENSIONERINGSSTUDIE** van de beoogde installatie, met vermelding van de diverse elementen, aangegeven in punt "C: Na te leven technische voorwaarden".
- Voor de warmtepompen met een nominaal vermogen van meer dan 70 kW, indien de warmtepomp niet Eurovent- of DACH-gecertificeerd is en geen ander door Leefmilieu Brussel erkend label draagt, een kopie van het **TESTRAPPORT VAN DE COP**, uitgevoerd door een onafhankelijk testlaboratorium dat erkend is voor de betrokken test. De test moet uitgevoerd worden, wanneer de warmtepomp op maximumcapaciteit werkt, in de omstandigheden, aangegeven in de tabel van de te bereiken COP's en overeenkomstig de norm EN 14511.
Zo niet, EEN KOPIE VAN DE Eurovent- of DACH-CERTIFICERING.
- **BEWIJS VAN DE ONOMKEERBAARHEID VAN DE WARMTEPOMP VOOR DE INSTALLATIES IN DE RESIDENTIËLE SECTOR**
  - Kopie van de Belgische of Europese **certificering**, waarin wordt vermeld of de WP al dan niet omkeerbaar is (vgl. Certita-certificering, zie www.certita.org/listePompes.php) OF een **technische nota**, opgesteld door een erkende onafhankelijke instelling.

E- MEER INFORMATIE

Voor alle **informatie** over de premies, **documentatie** of vragen over de **verwerking** van de premieaanvragen kunt u terecht bij:

Leefmilieu Brussel
Infodienst op het nummer 02/775.75.75
info@leefmilieu.brussels

Voor meer informatie over warmteproductie en warmtepompen kunt u terecht op onze website www.leefmilieu.brussels:

- a. onze [Gids Duurzame Gebouwen](#)
Voor meer specifieke informatie zie de volgende fiche :
[De optimale productie- en opslagwijze voor verwarming en sanitair warm water kiezen](#)

² Opgelet: Gelieve geen eindfactuur te accepteren voor het beëindigen van de werken. Dit om de tijds marge van 12 maanden om uw dossier in te dienen niet in het gedrang te brengen. Indien deze tijds marge niet gerespecteerd wordt, zal uw aanvraag bij gevolg geweigerd worden.

F- ADVIEZEN

Warmtepompen hebben een beter effectief rendement als ze aan lage temperatuur werken (30-35°C). Daarom is het aanbevolen :

- a. geen warmtepomp te installeren in een onvoldoende of slecht geïsoleerd gebouw (specifieke warmtebehoefte > 50 W/m²);
- b. ze aan te sluiten op een aangepast verwarmingsdistributiesysteem: vloerverwarming of ventilo-convectoren of radiatoren die bemeten zijn om bij lage temperatuur te werken.

Er wordt aangeraden de installatie van een warmtepomp te combineren met de plaatsing van fotovoltaïsche collectoren.

In sommige gevallen kan het interessant zijn om deze premie te combineren met:

- a. een aanvullende gasverwarmingsketel waarvoor eveneens een premie **C1** kan worden verkregen;
- b. een zonneboiler waarvoor een premie **C7** kan worden verkregen.

